

'Bertha von Suttner' door Greta Noordenbos

Vredesactivist, feminist en nobelprijswinnaar

Het leven van Bertha von Suttner (1843-1914) is zeer zeker een biografie waard. Goed dat de auteur het leven van deze vredesactiviste, feministe en Nobelprijswinnares onder de aandacht brengt. Het leven van deze vrouw straalt kracht en moed uit aan het einde van de 19^e eeuw en begin 20e eeuw. Ze blijft standvastig proberen, om te beginnen bij haar directe familie, de wapens neer te leggen. Bertha ziet in het militaristische Oostenrijk te veel jonge mannen sneuvelen, of gehandicapt uit de oorlog terugkomen. Ze doet dit in een periode waarin vrouwen volledig afhankelijk zijn van de inkomsten van hun man.

Met veel interesse las ik dit levensverhaal over de eerste vrouw die de Nobelprijs voor de Vrede kreeg, hoewel ze er lang op heeft moeten wachten. Bertha schrijft in 1889 haar roman *Die Waffen nieder!*. Geschiedenisboeken prijzen de heldhaftige daden van een oorlog, maar vermelden nauwelijks leed. Bertha beschrijft in haar roman de gruwelijkheden die wapens aanrichten. Ze doet dit aan de hand van het leven van Martha Althaus, een sterke 19e-eeuwse Weense aristocrate die alles lijkt te hebben: geld, plezier, aanzien en liefde. Maar haar leven wordt meermalen op zijn kop gezet wordt door oorlogen. Daardoor ontpopt haar levensgeschiedenis zich tot een aanklacht tegen de zinloosheid van de gewapende strijd. Haar levenservaringen en levensbedreigingen zijn nog altijd overtuigend.

De roman sloeg in als een bom: ze verwoordt op persoonlijke en pijnlijke wijze wat oorlog ons aandoet, hoe oorlog families verscheurt, sociale verhoudingen ontregelt en de welvaart negatief beïnvloedt. Binnen enkele jaren werd het boek vertaald in 26 talen en heeft het mensen uit de hele wereld ertoe bewogen zich in te zetten voor vrede. Zo behoorde de Russische tsaar Nicolaas II tot de lezers. Hij heeft zich door haar boek laten inspireren om in 1899 een vredesconferentie te organiseren waarmee hij geschiedenis schreef: het resulteerde in de bouw van het Vredespaleis in Den Haag.

Bertha start vredesgroepen en spreekt internationale vredescongressen toe. Ze staat in 1899 aan de wieg van het Permanente Hof van Arbitrage in Den Haag en is aanwezig bij de opening van het Vredespaleis in Den Haag in 1913. (*opmerking: op Wikipedia vind ik haar naam hier niet bij vermeld!) Interessant is haar contact met Alfred Nobel van wie ze jarenlang financiële ondersteuning ontvangt. De Nobelprijs voor de Vrede komt uit hun contact voort.

Bertha verzet zich tegen het opkomende antisemitisme, tegen de sociale ongelijkheid in de maatschappij, en ze komt op voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen in alle opzichten. Haar persoonlijke, strijdvaardige leven kent tragische momenten, maar Bertha blijft schrijven en spreken, overtuigd als ze is dat wapens ellende en verdriet veroorzaken. Het is erg interessant om kennis te nemen van haar leven.

Het is jammer zitten dat er zoveel slordige fouten in het boek zitten, ik heb in een bijlage een overzicht gemaakt. Nogal wat herhalingen en overlappen zijn eveneens een storende factor. Het begrip duurzame vrede kan hopelijk bij een herdruk af en toe vervangen worden door blijvende vrede. Evenals het consequent gebruik van de juiste hoofdletters bij het Hof van Arbitrage en de Nobelprijs voor de Vrede.

In Utrecht is, zoals in meerdere plaatsen, een straat naar haar vernoemd: Bertha von Suttnerlaan, in Transwijk-Noord.

Uitgeverij Eburon, 2023

Pagina's 222

ISBN 978 9463 014 434

Recensie door Laura Bertens, januari 2024.